

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γ. Σ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ἡ φιλοσοφία εἶναι δημιούργημα τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἡ διαχρονικῆς καί αἰώνιας ἀξίας πεμπουσία τοῦ ἀνήσυχου πνεύματός τους. Γιά τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ διδασκαλία τῆς στήν ἐκπαίδευση, καί ἰδιαίτερα στή Μέση, κατά τρόπο ἀληθινά ἀποδοτικό ἀποβαίνει ζήτημα ὑψηλῆς ἐθνικῆς σημασίας. Θά ἠδύνατο νά καταστή καθοδηγός δύναμη πρὸς μιά νέα παιδεία ἐξαιρετικῶν σκοπῶν καί ἐπιδόσεων καί πρὸς ἕνα νέο ἑλληνικό πολιτισμό μεγάλων ἐθνικῶν ἐπιτευγμάτων. Τό πάμπλουτο παρελθόν τρέφει αὐτή τὴν ἐλπίδα καί ἐγγυᾶται γιά τό μέλλον. Ἡ ἐπικοινωνία τῶν νέων μας μέ τή φιλοσοφία ἀπαιτεῖται, ὡς συνέπεια τῶν ἀνωτέρω, νά μεταστῆ ἀπό ἐξωδερμική καί ἐπιφανειακή (δέν κάνουμε ἐδῶ λόγο γιά ἐξαιρέσεις), σέ γοητευτική μάθηση καί γύμναση τοῦ πνεύματος. Καί γιά τὴν ἐπίτευξη αὐτῶν πρέπει νά ἀποβλέψουμε σέ τρεῖς στόχους: α) τὴν κατανόηση θεμελιωδῶν ἀρχῶν καί τὴν ἔγερση προβληματισμοῦ στό νοῦ τῶν μαθητῶν, 2) τὴν παροχή ἱστορικῶν γνώσεων γύρω ἀπὸ τή φιλοσοφία, 3) τὴν ἀσκηση τοῦ πνεύματος τῶν ἐφήβων ὥστε νά καταστοῦν ἱκανοί νά συνθέτουν μικρές φιλοσοφικές πραγματεῖες. Εὐνόητο πρέπει νά εἶναι ὅτι οἱ τρεῖς αὐτές κύριες ἐπιδιώξεις ἀναφέρονται στοὺς μαθητές τῶν Λυκείων καί ἰδίως τῶν δύο τελευταίων τάξεων.

Οἱ στόχοι αὐτοὶ εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθοῦν· ἀλλά πρὸς τοῦτο θά χρειασθῆ προσπάθεια ἐπίμονη, διότι ἡ λύση τοῦ προβλήματος τῆς διδασκαλίας τῆς φιλοσοφίας δέν εἶναι μὲν εὐκόλη, ἀλλά δέν εἶναι καί ἀκατόρθωτη. Εἶναι σύνθετο πρόβλημα καθ' ὅσον συνδέεται καί μέ τὴν ἱκανοποιητικὴ διδασκαλία καί ἄλλων μαθημάτων, καί ἰδίως τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν.

Ἡ πρώτη δυσκολία ἔγκειται στήν ἔλλειψη χρόνου γιά πληρέστερη προσφορά τῆς φιλοσοφικῆς ὕλης μέσα στά ἀσφυκτικά πλαίσια τοῦ ὥρολογίου προγράμματος καθ' ἑβδομάδα. Ἐν τούτοις πρέπει νά ἐξοικονομηθῆ ὁ χρόνος αὐτός.

Στό παρόν ἄρθρο σκοπεύουμε νά κάνουμε προτάσεις γιά τέτοιες ἱκανοποιητικὲς, κατά τὴ γνώμη μας, λύσεις, ἀποφεύγοντας τίς ἀναφορές σέ θεωρητικά ζητήματα, τὰ ὁποῖα μπορεῖ νά εἶναι σημαντικώτατα, ἀλλά δέν εἶναι τοῦ παρόντος, μιά καί ἐπιθυ-

μοῦμε ἐδῶ νά ἐξετάσουμε τό θέμα ἀπό τή σκοπιά τῶν συγκεκριμένων πρακτικῶν λύσεων.

Ἄλλ' ἄς δοῦμε πρῶτα σέ γενικές γραμμές πῶς διδάχθηκε ἡ φιλοσοφία ὡς τώρα στή Μέση Ἐκπαίδευση (6τάξια Γυμνάσια, 3τάξια Λύκεια).

Τό κύριο φιλοσοφικό μάθημα τοῦ παλαιοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος, δηλ. τοῦ προγράμματος πού ἴσχυε στίς δεκαετίες 1950, 1960, 1970 κατά τό πλεῖστον, εἶναι ἡ «Λογική μετά στοιχείων γνωσιολογίας» ὅπως ἦταν ὁ τίτλος τοῦ ἐγχειριδίου πού ἐχρησιμοποιεῖτο τότε (Ν. Σούλια, «Λογική, μετά στοιχείων γνωσιολογίας»).

Θά πρέπει δέ νά θεωρηθοῦν ὅτι ἀνήκαν σ' ἕνα προγραμματισμό παροχῆς φιλοσοφικῶν γνώσεων καί οἱ τρεῖς πλατωνικοί διάλογοι «Κρίτων», «Φαίδων», «Πρωταγόρας» καί ἡ «Ἀπολογία Σωκράτους». Ἀκόμη, προσθήκη καί συμβολή στή φιλοσοφική μάθηση ἦταν ἡ μέσα στά ἐγχειρίδια Ἱστορίας ἀναφορά σέ φιλοσόφους καί στίς θεωρίες τους κ.λ.π.

Ἄλλά φιλοσοφικό οὐσιαστικά μάθημα ἦταν μόνο ἡ Λογική, ἐνῶ οἱ διάλογοι τοῦ Πλάτωνος, καθ' ὅσον παρεῖχαν ἔδαφος γιά ἄλλου εἴδους διδασκαλία, ἐκτός τῆς φιλοσοφικῆς προβληματικῆς πού τά κείμενα αὐτά περιέχουν, μετεβάλλοντο σέ γλωσσικοῦ μόνον ἐνδιαφέροντος γραφές. Ἐδιδάσκοντο ὡς ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα πρό παντός (χωρίς τοῦτο νά σημαίνει ὅτι ἔλειπαν καί οἱ ἐξαιρέσεις).

Ἀπό τή διδασκαλία τῆς Λογικῆς οἱ μαθητές ἐμυοῦντο, ἢ θά ἔπρεπε νά μυηθοῦν στίς βασικές λογικές ἐννοιες, καί ἐάν ἔφθαναν, διδασκόμενοι, στά στοιχεῖα ἐπιστημολογίας καί γνωσιολογίας ὁ ἐμπλουτισμός τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν θά ἦταν ἤδη μέγας. Ἀλλά στίς περισσότερες περιπτώσεις ἡ διδασκαλία τῆς Λογικῆς ἦταν ἐντελῶς ἀποτυχημένη.

Ἀπό τήν πείρα πού ἔχει ἕνας λειτουργός τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως (ὁ συντάκτης αὐτοῦ τοῦ κειμένου ἔχει πείρα ἀπό ὑπηρεσία σέ εἰκοσάδα καί πλέον Σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καί ἔχει πληροφορίες ἔγκυρες ἀπό μεγάλο, σημαντικά μεγάλο ἀριθμό ἐκπαιδευτικῶν τῆς Μέσης Παιδείας), γνωρίζει ὅτι ἕνα πολύ μεγάλο μέρος τῶν καθηγητῶν φιλολόγων πού ἐδίδασκαν τή Λογική, καί σήμερα διδάσκουν τή φιλοσοφία, ἀγνοεῖται τό περιεχόμενο τῶν ἐννοιῶν «οὐσία», «ὑπόσταση», στό πλαίσιο τοῦ μαθήματος τῆς τυπικῆς λογικῆς, ἐνῶ ὑπῆρχε πάντοτε σχετικό κεφάλαιο στό παλαιό σχολικό ἐγχειρίδιο. Κανείς δέ τό διδάχτηκε στό σχολεῖο του καί ὡς μαθητής, ἢ ἐάν τό διδάχτηκε δέν τοῦ ἔμεινε τίποτε ἀπό ἐκείνη τή διδασκαλία, καί, κατά συνέπειαν, παρέμεινε στήν ἀγνοία, ἐκτός ἐάν στή διαδρομή τοῦ χρόνου ἐνδιαφέρθηκε κάποιος μόνος του ἢ εἶχε τήν τύχη νά ἀκούσῃ σχετικό μάθημα.

Ἐχω ὑπ' ὄψη μου ἐπίσης «μέθοδο» γιά τήν καλύτερη ἐκμάθηση τῆς Λογικῆς «ἐπινοημένη» ἀπό καθηγητή μέ τήν ὁποία ἐγίνετο δῆθεν ἡ «κατανόηση» δυνατή καί ἡ μάθηση πιό εὐκόλη. (Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Λογικῆς ἐθεωρεῖτο βάρος καί οἱ περισσότεροι ἀπό τούς διδάσκοντες ἀπέφευγαν νά τήν ἀναλάβουν). Ἡ «μέθοδος» συνίστατο στήν ἀπλή ἀπομνημόνευση τῶν ὀρισμῶν, χωρίς καμμία ἀνάλυση καί χωρίς κανένα προβληματισμό, ἐνῶ ἡ ἀπομνημόνευση συνέτεμνε τή διδασκαλία μέσα σέ δύο σελίδες. Αὐτές τίς δύο σελίδες θά ἀπεστήθιζαν οἱ μαθητές καί μετά θά τίς ἔγραφαν στίς ἐξετάσεις τοῦ Φεβρουαρίου καί τοῦ Ἰουνίου. Εἶναι εὐνόητο ὅτι οἱ μαθητές αὐτοί τίποτε δέν ἐμάθαιναν καί τίποτέ τελικά δέν καταλάβαιναν. Καί τοῦτο εἶναι μᾶλλον μιά ἀκραία περίπτωση· ἀσφαλῶς τό ἴδιο δέν συνέβαινε σ' ὅλα ἀνεξαιρέ-

τως τὰ σχολεία, ἀλλά φανερώνεται ἐδῶ, ἡ «γενική» εἰκόνα πού δέν ἦταν καθόλου ἱκανοποιητική, σχετικά μέ τή διδασκαλία τοῦ μαθήματος. Καί τοῦτο παρά τήν προσπάθεια πού κατέβαλαν πολλοί καθηγητές, γιατί οἱ ἐλλείψεις τῆς παιδείας ἦταν μεγάλες σ' ὅλους τούς τομεῖς.

Κατά τό 1971–72 ἀποφασίσθηκε ἡ εἰσαγωγή τῆς φιλοσοφίας στήν τελευταία τάξη τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης, μέ τή χρήση εἰδικοῦ ἐγχειριδίου.

Ἔτσι εἰσάγεται κατ' ἀρχήν πρὸς χρήση τό ἐγχειρίδιο πού ἔγραψαν οἱ κυρίες Ἄννα Κελεσίδου — Γαλανοῦ, καί Γραμμ. Ἀλατζόγλου — Θέμελη καί ὁ κ. Ε. Ρούσσο. Τό 1984 εἰσάγεται τό ἐγχειρίδιο τῶν κυρίων Κατσιμάνη καί Εὐαγγ. Ρούσσου.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο συστηματοποιεῖται ἡ διδασκαλία τῆς φιλοσοφίας στή Μέση Ἐκπαίδευση, ἀλλά νομίζουμε ὅτι αὐτῆς μόνο τῆς μορφῆς ἡ συστηματοποίηση δέν εἶναι ἱκανή νά τήν καταστήσει ἀποδοτική στόν πιό ὕψηλό βαθμό. Διδάσκονται βέβαια καί συγγενῆ μαθήματα, ὅπως ἡ ψυχολογία, ἡ κοινωνιολογία, ἡ χριστιανική ἠθική, καί ἀκόμη στή Γ' Γυμνασίου κείμενα φιλοσοφικά: «Κρίτων», *Ἠθικά Νικομάχεια* (ἀποσπ.)· πάντα ταῦτα ἐμπλουτίζουν καί διανοίγουν τόν ὀρίζοντα τῶν νέων, ἀλλ' ὅμως ἀπαιτοῦνται περισσότερο, καί πιστεύουμε ὅτι αὐτά τὰ περισσότερο εἶναι δυνατόν νά δοθοῦν. (Πρὶν προχωρήσουμε πρέπει νά σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τῆς φιλοσοφίας ἄρχισε νά μεταβάλλη τό γενικό κλίμα καί ἔναντι τῆς Λογικῆς).

Ὁ πρῶτος καί ἀποδοτικώτερος δρόμος γιά τή διδασκαλία τῆς φιλοσοφίας εἶναι ἡ ἐπαφή μέ τὰ ἴδια τὰ κείμενα τῶν φιλοσόφων· ἡ σωστή ἐπαφή τοῦ νέου μέ τή φιλοσοφία συντελεῖται μέσα ἀπό τήν συνομιλία μέ τήν ἄμεση ἔκφραση τῶν σκέψεων τῶν φιλοσόφων. Γιά τό λόγο αὐτό προτείνουμε σέ μιά ὥρα τοῦ μαθήματος τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν στή Β' Λυκείου νά διδάσκεται ἀνθολόγιο περιέχον ἀντιπροσωπευτικά ἀποσπάσματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, φιλοσόφων τοῦ Βυζαντίου, ἀκόμη καί Νεοελλήνων (π.χ. κείμενα ἀπό Θ. Κορυδαλλέα καί ἐφεξῆς), ἀπό τό πρωτότυπο κείμενο. Τό ἀνθολόγιο νά περιέχη ὅλους τούς μεγάλους καί σπουδαίους στοχαστές, μέ σημειώσεις βιογραφίας — ἐργογραφίας, καθώς καί σύντομη ἀνάλυση τῶν ἀποσπασμάτων. Ἔτσι οἱ μαθητές ἤδη ἀπό τή Β' Λυκείου καί γνώσεις ἱστορικές θά ἀποκτοῦσαν γιά τή φιλοσοφία, χωρίς πολύ κόπο, καί τή φιλοσοφική σκέψη θά προσήγγιζαν στήν πολυμορφία της καί στά ἀρχαῖα ἐλληνικά θά ἐμυοῦντο ταυτοχρόνως. Καί μπορεῖ νά αὐξηθῇ κατά 1 ὥρα τό μάθημα τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν στή Β' Λυκείου. Ἀλλά εἶναι ἐπιτακτικώτερη ἡ ἀνάγκη νά ἐπανεισαχθοῦν τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά στό Γυμνάσιο ἀπό 2 ὥρες τήν ἐβδομάδα σέ κάθε τάξη (Α, Β, Γ), ὥστε νά περατοῦται ἀπό τό Γυμνάσιο ἤδη ἡ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς, τοῦ συντακτικοῦ καί νά ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐκμάθηση τοῦ βασικοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ λεξιλογίου.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο οἱ μαθητές στό Λύκειο θά εἶναι ἔτοιμοι γιά βαθύτερη γλωσσική καί νοηματική ἐπεξεργασία τῶν ἀρχαίων κειμένων. Οἱ δύο ὥρες πού προτείνονται ἐδῶ μπορεῖ νά ἐξοικονομηθοῦν ἀπό τή ξένη γλῶσσα (1 ὥρα) καί ἀπό τὰ μαθηματικά (1 ὥρα), ἢ ἀπό τήν ἐκ μεταφράσεων διδασκαλία τῆς κλασσικῆς γραμματείας. Καί τονίζουμε ἐδῶ ὅτι δέν πρέπει νά περιορισθῇ πολύ (ὄχι λιγώτερο ἀπό μία ὥρα) ἢ ἀπό μεταφράσεις διδασκαλία τῆς ἀρχαίας γραμματείας, γιατί εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἐπαφή τῶν σημερινῶν νέων μέ τό περιεχόμενο τῶν ἔργων τῶν κλασσικῶν μας συγγραφέων εἶχε πολύ ὠφέλιμα καί σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Θά μπο-

ροῦσε ἀκόμη ἡ 2ωρη κάθε ἐβδομάδα διδασκαλία τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν νά ἀρχίζει ἤδη ἀπό τήν Ε' Δημοτικοῦ, ὁπότε ἡ ἐπί πέντε ἔτη (2 Δημ. + 3 Γυμν.) γνωριμία τῶν μαθητῶν μας μέ τά ἀρχαῖα ἐλληνικά θά τοὺς καθιστοῦσε ἤδη στό τέλος τοῦ Γυμνασίου ἱκανοὺς γιά νά προσεγγίσουν δυσκολώτερα κείμενα. Αὐτό θά εἶχε πολύ εὐεργετικές συνέπειες καί στή διδασκαλία τῆς φιλοσοφίας στό Λύκειο.

Εἶναι δυνατόν ἀκόμη μέ καταλληλότερη διαρρύθμιση τῶν πραγμάτων οἱ ὄρες τῆς φιλοσοφίας νά γίνουν 2 γιά ὅλη τή διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους, γιά πληρέστερη ἀνάπτυξη τῶν κεφαλαίων τοῦ ἐγχειριδίου (Γ' Λυκείου). Χρειάζεται ὅμως οἱ μαθητές, πού ἀποφοιτοῦν ἀπό τό Λύκειο νά ἔχουν ἀσκηθῆ ὡς ἓνα βαθμό καί στήν ἀνάλυση ἀπλῶν φιλοσοφικῶν ἐννοιῶν, ἢ στή διαπραγμάτευση σχετικά συνθετωτέρων θεμάτων.

Γιά τοῦτο τά τελευταῖα 4 ἢ 5 δῶρα τῆς φιλοσοφίας πρέπει νά ἀφιερώνονται στή γραπτή ἀνάλυση ἢ στή διαπραγμάτευση ζητημάτων πού θά καταρτίζη τό ΥΠΕΠΘ, καί τά ὁποῖα θέματα εἶτε θά περατοῦνται στό δῶρο ἢ θά ἀπαιτοῦν περισσότερα ἢ ὅλα τά δῶρα γιά τήν πλήρη ἀνάπτυξή τους. Οἱ μαθητές θά ἐργάζονται μόνο στό σχολεῖο· φυσικά θά σταματήσουν οἱ παραδόσεις φιλοσοφίας, οἱ καθηγητές θά βοηθοῦν τοὺς μαθητές, οἱ ὁποῖοι θά φέρουν μαζί τους κάθε βοηθητικό κείμενο, λεξικό κλπ. Καί στήν περίπτωση πού ἓνα θέμα θά ἀπαιτοῦσε γιά τήν πλήρη διαπραγμάτευσή του στό σχολεῖο ὅλα τά δῶρα, καί θά ἐνεφανίζετο ὁ κίνδυνος ἐτοιμῶν ἤδη κειμένων πού θά ἐξέδιδαν διάφοροι ἐκδοτικοί οἴκοι, τότε τό ὑπό ἀνάπτυξη θέμα ἐπιβάλλεται νά μεταβάλλεται ἀμέσως.

Σέ κάθε διαπραγμάτευση θέματος πρέπει νά ζητοῦνται τά ἐξῆς: 1) μιά πλήρης ἀλλά καί σύντομη εἰσαγωγή, 2) ἀνάλυση τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν, 3) σύγκριση μεταξύ τους, 4) συζήτηση, θέσεις — ἀντιθέσεις.

Νά ζητεῖται ἐλάχιστος ἀλλά καί μέγιστος ἀριθμός σελίδων. Ἡ φιλοσοφική αὐτή πραγματεία πρέπει νά εἶναι κυρίως μιά ἄσκηση εὐφυΐας καί πνευματικότητας καί ὄχι μιά δοκιμασία τῆς μνήμης. Ἡ σύνθεση αὐτή πρέπει νά ἔχη τό χαρακτήρα ἀσκήσεως στήν περιοχὴ τῆς ἔρευνας καί τῆς ἀνακαλύψεως ἀπόψεων, ὅπως ἀκριβῶς ἡ λύση ἑνός γεωμετρικοῦ προβλήματος.

Μέ τίς τρεῖς προτάσεις μεταρρυθμίσεων πού παρουσιάζονται ἐδῶ, ἦτοι: ἐπέκταση τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν, εἰσαγωγή ἑνός φιλοσοφικοῦ ἀνθολόγιου, φιλοσοφική πραγματεία εἶναι βέβαιο ὅτι θά ἀνέλθη ἡ στάθμη τῶν φιλοσοφικῶν σπουδῶν στήν Ἑλλάδα· ἀλλά τό ὄφελος θά εἶναι γενικό, γιατί ἡ ἀναβάθμιση τοῦ φιλοσοφικοῦ μαθήματος θά ἀποβῆ χρήσιμη ὄχι μόνο γιά τά φιλολογικά καί φιλοσοφικά μελετήματα, ἀλλά καί γιά ὅλα τά μαθήματα καί ὅλες τίς ἐπιστῆμες. Ἡ ἄνοδος δηλαδή τοῦ γενικοῦ πνευματικοῦ καί μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῆς παιδείας σ' ὅλες τίς βαθμίδες πρέπει νά θεωρεῖται ἀσφαλής.

Σ' αὐτό θά συμβάλουν ἡ σωστότερη κατανομή τοῦ προγράμματος μαθημάτων ἔτσι ὥστε νά ἱκανοποιῶνται ὅλες οἱ ζωτικές πνευματικές ἀνάγκες καί ἀφ' ἑτέρου νά τονώνεται τό ἦθος καί ὁ ζῆλος τῶν καθηγητῶν τῆς Μέσης Παιδείας.

Ὅποιος ὑπηρετεῖ καί διδάσκει σέ ΣΕΛΜΕ αἰσθάνεται ἀληθινά εὐτυχής, γιατί ἀνευρίσκει στοὺς λειτουργοὺς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως σήμερα καί σοβαρότητα καί ἦθος καί πάθος γιά πληρέστερη ἐπιστημονική κατάρτιση καί μεγαλύτερη προσφορά ὑπηρεσιῶν.

Συνεπῶς ὑπάρχει ὁ θεμελιωδέστερος παράγων γιά τήν ἐπιτυχία σχεδίων μέ ὕψη-
λούς στόχους, δηλ. ὁ ἠθικός παράγων τοῦ ὁποίου φορεῖς εἶναι οἱ λειτουργοί τῆς
Μέσης Παιδείας στήν μέγιστη πλειοψηφία τους.

Ὁ ἠθικός παράγων εἶναι ἡ προϋπόθεση γιά τήν ὑπέρβαση τῶν δυσκολιῶν πού
ὑπάρχουν, εἴτε αὐτές εἶναι ἐπιστημονικές, εἴτε ἄλλης ὕφῃς. Οἱ τελευταῖες εἶναι τώ-
ρα λιγώτερες ἀπό παλαιότερα. Ἀπομένει νά ρυθμισθοῦν τά ὑπόλοιπα κατά τρόπο
πού νά ὑπηρετῇ τό συγκερασμό καί τή σύνθεση ὄλων τῶν μεγάλων καί ζωτικῶν
πνευματικῶν ἀναγκῶν πού ἐπιδιώκει νά ἱκανοποιήσῃ τό Σχολεῖο καί ἰδιαίτερα ἡ
Μέση Ἐκπαίδευση.

ΔΡ Γ.Σ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΕΛΜΕ
ΛΑΡΙΣΑΣ